

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/256	03 februari 1994

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 07/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

[REDACTED]
Kolonel-KLu

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/256
d.d. 03 februari 1994

Aan:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken) *S*

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

Intern:

HMID *S*
HSV
HAI
HMA
Archief

[REDACTED]

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

07/94

(Afgesloten 031300 FEB 1994)

Bosnië-Herzegovina

Internationaal bemiddelaar Stoltenberg heeft voor de Veiligheidsraad verklaard dat de tegenstellingen rond een eventuele vredesregeling voor Bosnië-Herzegovina terug te voeren zijn op onenigheid over toewijzing van één procent van het grondgebied van de republiek. Alle andere problemen, zoals de aanspraak van de Moslims tot toegang voor de Adriatische Zee en de rivier Sava, zouden volgens Stoltenberg oplosbaar zijn. Kennelijk acht Stoltenberg een doorbraak in de onderhandelingen over Bosnië-Herzegovina nog steeds mogelijk. De speciale afgezant van de VN voor het voormalige Joegoslavië, Akashi, heeft echter juist gewaarschuwd dat alle partijen zich opmaken voor een verheviging van de oorlog. Daarbij wees hij op de recent aangekondigde mobilisatie van het gehele oorlogspotentieel van de Bosnische Serviërs, op de versterking van de Kroatische strijdkrachten in centraal- en zuid-Bosnië en op recente uitspraken van de Bosnische president Izetbegovic, die eens te meer stelde dat een rechtvaardige oorlog te verkieszen is boven de onrechtvaardige vrede waarop de Serviërs en Kroaten aandringen. Tegen deze achtergrond pleitte ook Akashi voor hernieuwde vredesonderhandelingen. Vooralsnog zijn er echter geen redenen om aan te nemen dat de strijdende partijen tot nieuwe concessies aan elkaar bereid zijn.

Bij de versterkingen van de Kroatische posities in centraal- en zuid-Bosnië zijn zowel Bosnisch-Kroatische troepen (HVO) als eenheden uit Kroatië zelf betrokken. Aanvankelijk bestond de indruk dat dit met name een reactie betrof op Moslim-druk op HVO-stellingen in centraal-Bosnië, met name in de omgeving van Vitez. De Kroatische versterkingen werden geleverd in posities tussen de (door Moslims gedomineerde) plaatsen Jablanica en Gornji Vakuf. Gezien de geografische situatie daar, die wordt gekenmerkt door berggruggen en rivierdalen, bestond de indruk dat het (Bosnisch-)Kroatische opperbevel met de genoemde versterkingen met name beoogde een verder oprukken van de Bosnische (Moslim-)strijdkrachten in de richting van Mostar en de Adriatische Zee te voorkomen. De aantallen militairen uit Kroatië (mogelijk 5.000-10.000 man) en het feit dat deze eenheden met (mogelijk enkele tientallen) tanks zijn versterkt, lijken er echter op te wijzen dat de Kroaten zich niet willen beperken tot defensieve gevechten. Denkbaar is dat zij pogingen in het werk willen stellen om Gornji Vakuf en Jablanica te heroveren en Vitez te ontzetten.

Er zijn nieuwe aanwijzingen dat de HVO voorraden en personeel heeft aangevoerd over terrein dat door Bosnische Serviërs wordt gedomineerd. Dit zou de afgelopen week onder meer zijn gebeurd naar de HVO-enclave rond Kiseljak (ten westen van Sarajevo). Deze melding geeft eens te meer aan dat de Serviërs en Kroaten samenwerken om de militaire druk op de Moslim-gebieden in stand te houden, zo niet te vergroten. De tegenstellingen tussen Serviërs en Kroaten zijn echter, met name in Kroatië, dermate groot dat gecombineerde offensieven in Bosnië-Herzegovina onwaarschijnlijk zijn. Zij zien er evenwel een gezamenlijk belang in te verhinderen dat de Moslims hun strategische doel, het behoud van Bosnië-Herzegovina als eenheidsstaat of tenminste een territoriaal coherent en economisch levensvatbaar gebied, bereiken.

[REDACTED]

[REDACTED] heeft eerder deze week gesteld dat alle drie strijdende partijen in Bosnië-Herzegovina zich het afgelopen jaar schuldig hebben gemaakt aan ernstige schendingen van de mensenrechten. Onder meer werd melding gemaakt van betrokkenheid van Kroatische eenheden bij oorlogsmisdaden tegen de burgerbevolking van Mostar. Hoewel het rapport geen actuele zaken betreft, komt het zeer ongelegen voor Kroatië in een periode dat de roep om sancties tegen het land weer toeneemt naar aanleiding van de versterking van de Kroatische strijdkrachten in zuid- en centraal-Bosnië. Inmiddels is aangekondigd dat dit onderwerp op de agenda staat van de voor komende week uitgeschreven bijeenkomst van ministers van Buitenlandse Zaken van de EU. De Bosnische regering heeft, zoals eerder gemeld, in verband met deze "Kroatische interventie" verzocht om een bijeenkomst van de Veiligheidsraad. Vijf niet-gebonden leden van de Veiligheidsraad hebben inmiddels aangegeven voorstander te zijn van een resolutie die het Kroatische optreden veroordeelt.

Vermoedelijk zal een aantal prominente Westerse landen het instellen van ingrijpende sancties tegen Kroatië prematuur achten. Waarschijnlijk is ook de Bosnische regering van mening dat dergelijke sancties zeker op de korte termijn de militaire krachtsverhoudingen in Bosnië-Herzegovina nauwelijks zullen beïnvloeden. Daarom wordt aangenomen dat het aanklagen van het Kroatische en Servische optreden in Bosnië-Herzegovina feitelijk bedoeld is ter ondersteuning van verzoeken om maatregelen die deze krachtsverhoudingen wel kunnen beïnvloeden, te weten luchtaanvallen op Servische stellingen, dan wel opheffing van het embargo op wapenaankopen door de Bosnische regering. Vermeldenswaard is dat de premiers van Pakistan en Turkije zich gisteren tijdens een gezamenlijk bezoek aan Sarajevo uitspraken voor dergelijke maatregelen.

Kroatië

De bestanden die voor de diverse UNPA's gelden zijn eens te meer met wederzijdse instemming verlengd, ditmaal tot 28 februari. Dit geeft aan dat er in de interne verhoudingen in Kroatië vrijwel niets is veranderd. De Serviërs willen de status quo in de UNPA's zo lang mogelijk handhaven, in de hoop dat daardoor uiteindelijk erkenning van de door hen opgeëiste soevereiniteit tot de mogelijkheden gaat behoren. De Kroaten hebben belang bij binnenlandse rust met het oog op de mogelijke ontwikkelingen in Bosnië-Herzegovina op korte termijn.

De verslagen kandidaat voor het presidentschap in Krajina, de "Servische Republiek" in Kroatië, Babic, heeft aangekondigd een coalitieregering te willen vormen met de Radicale Partij, de zusterpartij van de gelijknamige extreem-nationalistische partij in Servië. Samen hebben deze partijen 47 van de 84 zetels in het parlement van de Krajina. Zoals bekend werd Babic in de tweede ronde van de presidentsverkiezingen verslagen door zijn rivaal Martic, na in de eerste ronde bijna de helft van het aantal stemmen te hebben verworven. Aangezien Martic een medestander is van de Servische president Milosevic, wordt zijn overwinning alom geïnterpreteerd als een indicatie dat de presidentsverkiezingen zijn gemanipuleerd. Denkbaar is dat Babic zelf het premierschap op zich zal nemen. Daardoor behoort een nieuwe machtsstrijd tussen hem en Martic tot de mogelijkheden. Indien Babic maatregelen zou treffen die haaks staan op de politieke doelstelling van Milosevic c.s., zijn nieuwe pogingen tot manipulatie tegen de regering van de Krajina niet denkbeeldig. Zoals bekend werd Babic, de eerste president van de Krajina, in 1991 van die positie verdreven door een door Milosevic gesteunde staatsgreep.

Servië/Montenegro

Het Servische parlement heeft deze week een voorzitter gekozen. Zoals bekend waren eerdere pogingen daartoe gestrand doordat de stemmen van de oppositie en die van de socialisten elkaar in evenwicht hielden. De nieuwe voorzitter was de kandidaat van de socialistische partij, Tomic. Hij verwierf 125 van de 250

[REDACTED]

stemmen. Bij deze stemming waren twee (van de 123) socialistische afgevaardigden afwezig en hebben de etnische Albanezen en Hongaren zich opnieuw van stemming onthouden. Vier leden van de oppositie lijken derhalve op Tomic te hebben gestemd. Het resultaat van de (geheime) stemming heeft geleid tot onderlinge beschuldigingen van verraad onder de oppositiepartijen. Kennelijk hebben de socialisten weinig heil gezien in de compromisvoorstellen van de oppositie om de parlementaire impasse te doorbreken. Uit de melding blijkt dat zij er in geval van nood toch in slagen een meerderheid te verwerven, ondanks het feit dat zij niet de absolute meerderheid in het parlement bezitten. Vermoedelijk zullen zij proberen op analoge wijze goedkeuring te verwerven voor een door hen te vormen regering.

De afgelopen dagen hebben Servische veiligheidsdiensten enkele honderden leden van de Moslim-minderheid in de Servisch-Montenegrijnse regio Sandzak gearresteerd. Zij zijn aangeklaagd wegens pogingen tot destabilisering van de staat. Naar verluidt gaat het om leden van de SDA, de zusterpartij van de gelijknamige Moslim-partij van Izetbegovic in het aangrenzende Bosnië-Herzegovina, die ook vertakkingen heeft in "Joegoslavië" en Macedonië. Het Servische bewind heeft de SDA er herhaaldelijk van beschuldigd het separatisme in Sandzak aan te wakkeren als eerste stap op weg naar aaneensluiting van alle Moslim-gebieden in het voormalige Joegoslavië. Daarentegen beschuldigt de SDA het "Joegoslavische" regime van toenemend racisme.

Volgens "Joegoslavische" media zal op korte termijn een voormalig JNA-officier worden berecht wegens spionage. Het zou gaan om de leider van de SDA in Macedonië, die "Joegoslavische" militaire geheimen aan islamitische landen zou hebben verkocht. Nadere details zijn niet bekend gemaakt. Waarschijnlijk maakt dit bericht deel uit van de bovenvermelde campagne tegen de SDA. Meer in het bijzonder lijkt het een poging van de "Joegoslavische" propaganda om haar beschuldigingen van een internationale islamitische bedreiging op de Balkan te onderbouwen.

Conclusie/voorzicht

Hoewel de internationale bemiddelaar Stoltenberg stelt dat de tegenstellingen tussen de strijdende partijen over de politieke toekomst van Bosnië-Herzegovina terug te voeren zijn op onenigheid over 1% van het Bosnische grondgebied, wijzen de militaire ontwikkelingen erop dat de partijen weinig heil zien in nader overleg en zich juist opmaken voor een intensivering van de strijd.

De Bosnisch-Kroatische strijdkrachten zijn versterkt met eenheden uit Kroatië zelf. Zij lijken zich voor te bereiden op een offensief ter ontzetting van de Kroatische enclaves rond Vitez. Daarnaast lijken zij in toenemende mate samen te werken met de Bosnische Serviërs om te verhinderen dat de Moslims hun strategische doel, het behoud van Bosnië-Herzegovina als eenheidsstaat of tenminste een territoriaal coherent en economisch levensvatbaar gebied, bereiken.

De militaire situatie in Kroatië blijft relatief stabiel. Er is echter sprake van interne politieke wrijvingen in de Krajina. Nieuwe pogingen tot manipulatie van Servische zijde zijn daarbij niet uitgesloten.

De Servische socialistische partij is erin geslaagd het verzet van de oppositie tegen hun kandidaat voor het voorzitterschap van het parlement te doorbreken. Vermoedelijk zullen zij op analoge wijze proberen goedkeuring van het parlement te verwerven voor een door hen te vormen minderheidsregering.